

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1725. usque ad annum 1728

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1784

VD18 13322648

§. 53. Theses de Jure circa S. Scripturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67667)

„haustum & certus sum, quod ipsa-
 „met hoc solatium in intimo cordis sui
 „sentiat. Sequatur ergo ductum animi
 „sui, occludat aures suggestionibus
 „perverfis eorum, qui animo pervica-
 „ces non ejus Gloriam promovere sed
 „pravos suos affectus satiare quærun-
 „t. E. V. inter Nos non habet hostem
 „ullum, ego certe omni, quæ Episco-
 „pum decet, sinceritate profiteor, me
 „nunquam fuisse oblitum illius amici-
 „tiæ, qua me honoravit: Unice E. V.
 „admoneo, ut quicquid contigerit, nil
 „aggrediatur nisi præmissa deliberatio-
 „ne matura, & consultis Viris minime
 „suspectis &c.

Sæc. XVIII.
 A. C. 1726.

§. LIII.

Theses de Jure circa S. Scripturam.

Hoc item anno quidam in Belgio
 Theologi specimen juris publici
 circa libros S. Scripturæ edere aggre-
 diebantur: Occasionem hujus scripti
 dederat acris non minus ac diuturna
 contentio, quæ inter Theologos Lovan-
 nienses fervebat, quibusdam censenti-
 bus, ex Regula IV. Indicis Romani,
 promiscuam Sacri Codicis lectionem in
 lingua vulgari cunctis esse interdictam,
 aliis vero propugnantibus, hanc Re-
 gulam in Belgio non fuisse receptam,

S 3

pro-

Sæc. XVIII. proinde omnium Sacrorum librorum
A. C. 1726. lectionem esse permissam, & tam
 Clericis, jurisque Canonici peritis, quam Magistratibus profanis Sacrarum
 literarum scientiam summopere ad id esse necessariam, ut non modo ad religionis præscriptum, vitam Christianam ducerent, sed & ut sua munera & officia recte laudabiliterque obirent. Huic opinioni, qui suffragabantur, ad comprobandum suum systema scriptum quoddam ediderunt, cui titulus: *Theses cum annotationibus de jure communi & speciali Sacerdotis, Principis & plebis circa Scripturas Sacras.* Hoc opus sex Capitibus absolvebant, quorum primo agebant de *S. Scripturarum causis & proprietatibus, quatenus sunt fundamentum prædicti Juris.* Hanc in rem novem exponebant Theses, quarum prima est hæc: *Scripturæ S. sunt libri divinitus inspirati (a) & ab Hagiographis, quasi Dei manu aut digito, (b) ad omnem (c) creaturam*

(a) II. ad Tim. 16. II. Petr. I. 21. S. Iren. adv. hæref. l. 2. c. 47. nunc 28.

(b) Exod. XXXI. v. 18. Ps. 44. v. 2. II. Reg. 23. v. 2. S. Aug. in Ps. 8. & de Conf. Evang. l. I. c. 35. S. Greg. M. Præf. in lib. Job.

(c) Quia omnis Scriptura spectat ad Christum, & ad Evangelium ejus omni creaturæ annun-

ram per scripti, ut credamus, quia *Jesus* Sæc. XVIII.
 est *Christus Filius Dei*, & ut credentes vi- A. C. 1726.
 tam habeamus in nomine ejus (d).

THESIS II.

„Universarum Scripturarum prin-
 „cipium & finis (a), argumentum &
 „lumen est *Christus Jesus*, si quidem
 „ibi omnia, Verbo Dei firmata refe-
 „runtur ad mysteria, ad legem, ad
 „bona, ad gloriam Regni Christi &
 „Dei (b).

THESIS III.

„Veteris quoque Testamenti Scri-
 „pturæ, Christianorum imprimis pro-
 „priæ sunt, ipsorum caussa ministra-
 S 4 „tæ

annuntiandum. Exod. 13. 14. Lev. I. Num. V.
 & VI. Deutr. V. XXVII. 8. XXXI. 9. 13.
 XXXII. 1. Pf. 48. v. 1. & 2. II. I. v. 2. Prov. 8.
 Marc. 16. v. 15. Luc. 24. v. 44, 48. Rom. 3.
 v. 19. 15. v. 4. I. Cor. I. S. Basil. ep. ad Chil.
 Anach. S. Hier. in Pf. 86. v. 6. S. Th. p. I. q. I.
 art. 9.

(d) Joan. 20. v. 31. Rom. 16. v. 25. 26.
 II. Tim. 3. 15. Rom. X. 4. 12.

(a) Apoc. 22. v. 13.

(b) 2. Reg. 33. 1. II. Cor. I. 20. Luc. 24.
 v. 44. Rom. X. 4. 8. S. Aug. tract. 2. in Joan.
 n. I. & 2.

Sæc. XVIII. „tæ (c), & mirabiliter custoditæ, ipsis
A. C. 1726. „cooperantibus inimicis (d).

THESIS IV.

„In ennarrabili Dei clementia, &
„dispensatione Codices Sacri in om-
„nium gentium linguas & terras trans-
„lati, atque vulgati sunt (e) tanquam
„salutare Dei, paratum ante faciem
„omnium populorum, lumen ad reve-
„lationem gentium & gloriam plebis
„ejus Israel, pascuis hortisque com-
„munibus, mensæ instructissimæ, om-
„nibusque paratæ, pharmacopolio at-
„que armamentario Universali (f).

THE.

(c) 1. Cor. X. 11. 2. Cor. III. 14. 16. 1. Petr. I.
11. 12. Euseb. de Præp. Evang. l. 8. c. 1.

(d) Matth. II. 4. 6. cap. 5. 17. c. 23. v. 2. 3.
Pf. 101. v. 19. S. Aug. in Pf. 56. n. 9. & Pf. 40.
n. 14. S. Aug. de Civit. Dei l. 18. n. 46. 47.

(e) Hujus rei prælusio est prodigium lin-
quarum in die Pentecostes. S. Aug. in Pf. 8.
n. 7. Theodor. ferm. 5. de curat. Græc.

(f) S. Basil. præm. in Pf. Chrysoft. hom.
9. Pf. 118. v. 11. Paralip. 20. v. 20. &c. 1. Mach.
12. v. 9. 2. Mach. 8. v. 23. Matth. c. 4. v. 4.
7. 10. cap. 8. v. 16. c. 24. v. 15. S. Athan. Ep.
ad Marcell. S. Chryf. hom. 3. super Laz. Hom.
31. in Joan. S. Ephrem. ferm. 50. S. Amb.
in Pf. 43. n. 9.

THESIS V.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

„Scripturæ Divinæ merito assimi-
latæ sunt firmamento, luci, aeri, &
fonti publico (g).

THESIS VI.

„Scriptura Divina uti omnibus scri-
pta (h) ita universim omnibus accom-
modata (i) est, invitans omnes ad
mensuræ suæ delicias, atque suorum
arcana penetralium, præcipue autem
insinuat se, ac blanditur parvulis (k)
mansuetis (l) pauperibus spiritu (m).

S 5

THE-

(g) S. Aug. Confess. l. 13. c. 15. Eccli 24.
v. 44. Ps. 118. v. 105. Prov. 6. c. 23. S. Clem.
Alex. Exhort. ad gentes, & apud Damasc.
tom. 2. in Paralel. S. Cyril. Alex. l. de recta
in Deum fide, S. Aug. in Joan. tract. 124.

(h) Lactant. Instit. l. 6. c. 21. S. Aug. in
Ps. 8. de util. cred. c. 6.

(i) Eythym. Præf. in Ps. 1. & Greg. XIII.
ep. ad Philipp, II. Bibl. Reg. tom. 1. l. 1. Pe-
lus. l. 4. ep. 67. S. Hier. in Ps. 86. S. Prosp.
carm. de Apost.

(k) Ps. 18. v. 8. Ps. 118. Prov. 9. v. 1. & 6.
If. 28. v. 9. S. Aug. in ep. Joan. tract. 3.

(l) Ps. 24. v. 9. If. 61. v. 1.

(m) Ps. 21. v. 27. Ps. 67. v. 11. Matth. 5.
v. 3. c. 11. v. 5. Luc. 4. v. 18. cap. 14. v. 2.
1. Cor. 1. v. 26. & 28.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

THESIS VII.

„Infinita & ineffabilis est S. Scri-
pturæ sanctitas, dignitas, excellen-
tia, Majestas, sapientia, veracitas,
auctoritas, virtus & fecunditas.

THESIS VIII.

„Eadem est obscura (a) & clara (b)
profunda, & simplex, sublimis & de-
missa.

THESIS IX.

„Nihil potest ea in hoc genere esse
suavius, aut admirabilius, nihil sa-
lubrius aut utilius, nihil solidius, aut
firmius, optabilius aut magis necessa-
rium (c).

CA-

(a) Pf. 118. v. 18. If. 29. v. 11. 12.

(b) Pf. 18. v. 9. 118. v. 18. 105. Prov. 6.
v. 23. Sap. 6. v. 12. 17. 24. If. 29. v. 18.
S. Chryf. Conc. 3. de Laz. S. Aug. de doct.
Christ. l. 2 c. 6.

(c) Exod. 24. v. 12. Deut. 6. v. 6. 9. c. 31.
v. 26. Pf. 118. Eccli. 15. v. 3. If. 8. v. 20.
S. Aug. Confess. l. 8. c. 7. S. Chryf. Hom. 3.
sup. Laz. Hier. præm. comm. In ep. ad Eph.
& in Pf. 127.

CAPUT II.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

De Communibus erga S. Scripturam officiis, quatenus resultant ex variis ejusdem Scripturæ attributis.

THESIS I.

„Scripturæ S. donum est inæstimabile, e cælo descendens, thesauros continens sapientiæ & scientiæ Dei, neque enim est aliud, quam ipsius summi Dei purum Verbum atque ineffabile illius oraculum.

THESIS II.

„Cæleste hoc munus & cimelion a fidelibus omnibus summa gratitudine amplectendum, singulari cultu venerandum, religioseque custodiendum. eidem thesauri amorem exigunt, & studium invictissimum. Oracula illa omni fide & submissione dignissima sunt, utpote in quibus ipse Patris Sermo, Deique Spiritus præsens adorandus sit (d).

THE-

(d) II. Esdr. 8. v. 2. 8. c. 9. v. 3. S Ath. ep. ad Marcell. Orig. hom. 13. in Exod. S. Aug. hom. 26. Canon. 68. dist. 1. de Consecr.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

THESIS III.

„Consideranda est S. Scriptura velut
„ingens fax, lumen offerens cunctis
„peregrinatoribus, qui per avia & ca-
„liginosa hujus sæculi deserta ac maria
„in domum tendunt æternitatis (e).

THESIS IV.

„Quapropter nimis infelix est, quis-
„quis in itinere tam horribili & peri-
„culoso salutiferæ hujus lucis solatium
„aut ignorat, aut negligit, quive a
„salutari ejus usu quoquo modo aver-
„titur aut præpeditur (f).

THESIS V.

„Considerandæ sunt Scripturæ S.
„velut Epistolæ quædam æterni Regis
„ad suam creaturam degenerem, ad
„filium prodigum sub hostium captivi-
„tate gementem, ad Sponsam adulte-
„ram, exulem, desolatam, vel ad
„eandem reconciliatam.

THE-

(e) Exod. 13. Luc. 1. v. 17. S. Aug. ep. 130.
ad Prob. n. 5. S. Hil. in vers. 105. Pf. 118.

(f) S. Chryf. Procem. in Ep. ad Rom. Eccli.
c. 5. v. 29. Sap. V. v. 6. S. Ambr. ferm. 14. in
Pf. 118.

THESIS VI.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

„Accipienda est ergo Scriptura Di-
vina non minori cum gaudio & af-
fectu, quam a filio captivo, a spon-
sa repudiata, vel a reconciliata accipe-
retur Epistola manu Regis exarata,
per Legatum autem allata, in qua
negotium ageretur redemptionis Filii,
reconciliationis Sponsæ, vel testifica-
tio exhiberetur renovatæ charitatis.

THESIS VII.

„Libri Divini sunt libri Canonici &
proprii illius Scholæ, quam Sapiencia
æterna hic in terris habet, quique
tali schola imprimis digni sunt, adeo
ut facta comparatione ad scripta hu-
mana quantumvis excellentia, appli-
cari queat illud: *Sicut exaltantur cæli
a terra, ita exaltatæ sunt cogitationes meæ
a cogitationibus vestris &c.* Itemque,
*quid paleis ad triticum? Nunquid non
verba mea sunt, quasi ignis?*

THESIS VIII.

„In dictatis illis Divinis non minore
diligentia & studio (a) exercere se
„de-

(a) Prov. 8. Matth. 12. v. 42. c. 23. v. 10.
Luc. c. 11. 46. 52. c. 4. v. 16. & seqq. Act. 8.
v. 28.

Sæc. XVIII. „debet fidelis Christi Discipulus aut
 A. C. 1726. „Catechumenus, quam tyro v. g. ju-
 „risprudentiæ aut alterius disciplinæ
 „candidatus exerceat se in illo Auctore,
 „qui in schola ejus prælegitur, aut
 „puer Christianus in libro Catechistico,
 „quem Pastor aut Catechista exponit.

THESIS IX.

„S. Literæ præscribunt regulam &
 „statuta Religionis atque Ordinis Chri-
 „stianorum, quæ in Baptismo profite-
 „mur, & super quibus judicabimur (b).

THESIS X.

„Lex igitur Divina, regulaque E-
 „vangelica scripto divinitus consignata
 „non minori sollicitudine & attentione
 „addiscenda, tenenda & observanda est
 „a Christianæ Religionis cultore, quam
 „a bono Monacho perdisci consueve-
 „rint, & impleri ea, quæ ad discipli-
 „nam

v. 28. 31. 34. 35. S. Chryf. Hom. 10. in Joan.
 S. Cyril. Hier. Catech. 4.

(b) Marthen. de Antiq. Eccl. Rit. l. I. art.
 12. Deut. 27. v. 26. c. 33. v. 2. Joan. v. 45.
 c. 12. v. 48. Gal. 3. v. 10. Tess. I. v. 10. Hebr.
 4. v. 12. 13. Zach. v. 2. 3. Jacob II. 10. 12.
 Apoc. 14. v. 6. 7.

„nam Monasticam spectare noscuntur
„statuta. Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

THESIS XI.

„Codex Divinus continet mysteria,
„edicta, & mandata Regni Cælorum
„a Christo Domino fundati, ejusdem-
„que Regni commentarios & acta.

THESIS XII.

„Nunquid hæc minorem attentio-
„nem, diligentiam atque observantiam
„requirunt a Christicolis, quam Re-
„gum hujus terræ sacramenta, diplo-
„mata & gesta obtinere soleant a sub-
„ditis & Ministris temporalibus?

THESIS XIII.

„Utriusque Instrumenti sacrosanctæ
„Paginæ exhibent nobis tabulas & syn-
„graphas, bonorum ac promissionum
„novi & æterni Testamenti, velut
„manu Dei signati, & pretioso utique
„sanguine Filii ipsius Unigeniti, ac
„mundi Redemptoris, consecrati,

THESIS XIV.

„Nemo igitur miseris mortalibus a
„Domino peregrinantibus, regenera-
„tis interim in spem vivam, in hæredi-
„tatem

Sæc. XVIII. „tatem incorruptibilem, conservatam
 A. C. 1725 „in cælis, invidet consolationem &
 „pacem, quam ex instrumentis illis &
 „codicillis sacrosanctis accipere da-
 „tum est (a).

CAPUT III.

*De Cultu & studio, qui S. Scripturis
 omni tempore exhibitus me-
 rito fuit.*

THESIS I.

„Hæbrei omnes, populus Dei an-
 „tiquus, sine discrimine conditionis,
 „ætatis, aut sexus lectioni Divinarum
 „Scripturarum V. T. seu publicæ seu
 „privatæ adstrictus fuit, illique a tem-
 „pore captivitatis Babylonicæ incre-
 „dibili semper studio incubuit, quæ
 „consuetudo legitur a Christo Domino
 „& Apostolis comprobata & conse-
 „crata (b).

THE-

(a) I. Mach. 12. v. 9. 10. Bossuet in Apoc.
 c. 1. v. 3. S. Aug. Confess. l. 4. c. 4. Jacob. 2.
 v. 5. 1. Petri.

(b) Orig. Hom. I. in Cant. S. Greg. Naz.
 orat. 1. Deutr. 6. v. 6. c. 31. v. 2. Jos. 8. v. 34
 & 35. Paral. 34. v. 30. II. Esdr. 8. v. 1. c. 9.
 v. 3. Flav. Jos. l. 2. contr. Apion. c. 6. & 7.
 item

THESIS II.

Sæc. XVIII.

A. C. 1726.

„Mira quoque est Judæorum reli-
 „gio ac Zelus, quem usque in hodie-
 „num diem ostendere pergunt in cu-
 „stodiendis, describendis, edendis,
 „honorandis, ediscendis Codicibus suis
 „sacris. In qua re arcanum viget pro-
 „videntiæ Divinæ cum ad conversio-
 „nem Gentium, tum ad Judæorum re-
 „ditum pertinens.

THESIS III.

„A temporibus Apostolorum usque
 „modo utriusque Testamenti sacratas
 „paginas omni creaturæ solemni ritu
 „prælegit & annuntiat Ecclesia Dei,
 „& sic porro præleget, & annuntiabit
 „usque ad consummationem sæculi (a).

THE-

item Antiq. l. 4. c. ult. Philo de vita con-
 tempt. Luc. 2. v. 46. c. 4. v. 16. 20. cap. 16.
 v. 29. Joan. v. 39. Act. 8. v. 28. 29. cap. 13.
 v. 27. c. 15. v. 21. c. 17. v. 11. Gal. 4. v. 21.
 II. Tim. c. 1. v. 5. c. 3. v. 15. II. Petr. cap. 1.
 vers. 19.

(a) Rom. 10. v. 6. & 18. Deutr. 35. v. 12.
 S. Justin. Apol. II. Tant. Apol. c. 39. ad uxor.
 l. 2. c. 6. Aug. de Civit. Dei l. 2. c. 26. l. 22.
 c. 8. Trid. Sess. 24. c. 4. & 7. Bona Rer. Lit.
 l. 2. c. 6. & 7. Eccli 24. v. 46. Matth. 26. v. 13.
 S. Aug. in Joan. tract. 30.

Hist. Eccles. Tom. LXXII,

T

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

THESIS IV.

„Hæ S. lectiones institutæ sunt &
„ordinatæ ad doctrinam & perfectio-
„nem fidelium, ad eruditionem Cate-
„chumenorum, ad conversionem pec-
„catorum & infidelium, nam hi ad
„illas convocabantur.

THESIS V.

„Quæ inter Missarum solemnia ha-
„bentur Scripturæ S. Lectiones, con-
„nexionem præferunt tam arctam at-
„que excellentem cum oblatione, con-
„secratione, & communione sacra, ut
„totius Liturgiæ pars dicendæ sint
„quasi essentialis.

THESIS VI.

„Id, quod elucet ex admirabili ana-
„logia, quæ subest inter ritum, quo
„Moyſes antiquum fædus sancivit, novi
„ubique præfigurativum, & inter ipsam
„Liturgiam, live Missæ Officium, in
„quo legis & sacrificii, Novi & æterni
„Testamenti celebratu commemoratio,
„renovatio, continuatio.

THESIS VII.

„Eo facere potest alia super excel-
„lens analogia, quæ subluceat inter so-
„lemnem ritum, ordinemque S. Missæ
„Offi-

„Officii, quo repræsentatur pignus, Sæc. XVIII.
 „& prægustatio vitæ æternæ, & inter A. C. 1726.
 „visiones Apocalipticas B. Joannis, qui
 „bus non solum ministrantium & affi-
 „stentium coordinatio, sed & gloriosa
 „lectio libri Sacri & fidelium oblatio-
 „nes, & Sacrificatio Agni ejusdem-
 „que cæna nuptialis in cælo demon-
 „strantur.

THESIS VIII.

„Superioribus Ecclesiæ sæculis Scri-
 „pturæ S. Lectio privata passim a fi-
 „delibus omnis ætatis, conditionis &
 „sexus studiose fuit frequentata, quem
 „religiosum usum Patres omnes una-
 „nimi consensu velut cum salute con-
 „junctissimum, modis omnibus com-
 „probarunt, & constabiliverunt (b).

THESIS IX.

„Disciplinæ literariæ atque huma-
 „nitatis studia uti ad S. literarum &
 „Religionis scientiam præcipue refe-
 „renda sunt, ita quoque S. Literæ hu-
 „ma-
 T 2

(b) Aëtior. 17. v. 11. S. Chryf. in 1. Cor.
 Hom. 6, & 3. super Laz. S. Aug. de Agon.
 Christi c. 28. Castor. de lect. S. Script. c. 10.
 & 18. Dupin Proleg. in Bibl. l. 1. c. 9. §. 13.
 P. Cherub. a S. Joseph Carmelit. Disc. Bibl.
 Critic. Tom. I.

Sæc. XVIII. „maniorum artium amœnitate non pro-
A. C. 1726. „fus desititæ sunt.

CAPUT. IV.

*De speciali jure Sacerdotum circa Scri-
 pturas Sacras.*

THESIS I.

„Scripturæ Divinæ specialiter com-
 „missæ sunt Sacerdotibus custodiendæ
 „quoad literam, & quoad sensum quam
 „religiosissime.

THESIS II.

„Sacerdotum est libris Sanctis de-
 „bitum honorem & reverentiam decer-
 „nere, eundemque iis vindicare.

THESIS III.

„Item intendere & invigilare S. Li-
 „terarum descriptionibus ac editioni-
 „bus.

THESIS IV.

„Eorum quoque est versiones Bi-
 „bliorum maxime vitiatas notare aut
 „proscribere.

THESIS V.

„Sed interim alias sinceras curare,
 „& approbare translationes.

THE

THESIS VI.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

„Munus Ministrorum, Doctorum-
„que Ecclesiasticorum proprium est li-
„bros Sacros publice prælegere, atque
„explicare, idque sincere, sicut ex Deo,
„coram Deo, in Christo.

THESIS VII.

„Eorum est utpote Magistrorum
„scholæ Christi, S. Scripturarum stu-
„dia diligenter commendare, pruden-
„ter dirigere, ac omnibus modis pro-
„movere in salutem.

THESIS VIII.

„Ipsorum item est, qua legatorum
„ac Præconum Dei & Christi, verba
„illa, ac mandata vitæ æternæ ubique,
„publice, ac per domos annuntiare,
„insinuare, interpretari, inculcare,
„propugnare omni modo, omni occa-
„sione & via, atque ita negotium a-
„gere reconciliationis humanæ, pro-
„pagare Sacerdotale Regnum J. C.

THESIS IX.

„Monstri simile est, ipsaque infeli-
„citas & pernicietas, velle in Ecclesia
„sancta Dei, munus Pastoris, Docto-
„ris, Ecclesiastæ, vel etiam Presby-
„teri obire, & non esse S. literarum
„apprime studiosum ac peritum.

T 3

CA-

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

CAPUT V.

De speciali jure Principis & potestatis secularis circa S. Scripturas.

THESIS I.

„Principem, ejusque Ministros exemplar Codicis Sacri accipere decet a Sacerdotibus (a).

THESIS II.

„Oportet eum speciali studio concurrere ad Scripturarum custodiam, venerationem, auctoritatem & honorem (b).

THESIS III.

„Item ad editiones & versiones earum.

THESIS IV.

„Concurrere etiam ad earum publicationem ac fructum, ordinando, quoad ejus fieri potest, prælectiones sacras cum expositione in Parochiis, Academiis, in ludis literariis, in Missionibus Evangelicis.

THE-

(a) Deutr. 17. v. 18. 19. II. Paral. 23. v. 11. Guil. Zenocharus in vita Caroli V. Euseb. l. 7. Hist. c. 14.

(b) Josue 24. v. 26. IV. Reg. c. 22. v. 10. & seqq. I. Paral. c. 16.

THESIS V.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

„Tantumdem facere per multipli-
 „cationem Sacrorum exemplarium,
 „eorumque gratuitam distributionem
 „opus est regali munificentia ac pie-
 „tate dignissimum (a).

THESIS VI.

„Singulari titulo tenetur Princeps,
 „uti & Magistratus civilis, Sacra vo-
 „lumina jugiter volvere ac pie medi-
 „tari (b).

THESIS VII.

„Tenetur quoque S. librorum reli-
 „gionem, usumque legitimum diligen-
 „ter curare, strenue vindicare.

THESIS VIII.

„Origines & fundamenta juris five
 „Canonici five Civilis, five publici five
 „privati, sicut & Judicis Officia nus-
 „quam felicius aut solidius, quam in
 T 4 „Scri-

(a) Vid. vit. Ambros. 17. Martii. S. Hier.
 l. I. contra Ruffin. Euseb. de vita Const. l. 3.
 c. I. Dupin. Dissert. in Bibl. lib. I. c. 9.

(b) Deutr. 17. v. 18. 19. Josue c. I. v. 8.
 II. Paral. 23. v. 11. Pf. 131. v. 12. S. Paulin.
 Nol. Epist. 16. ad Jov. S. Nilus Ep. 304. ad
 Num. nunc lib. 2. ep. 198.

Sæc. XVIII. „Scripturis Divinis constituuntur, in-
 A. C. 1726. „deque imprimis eruenda sunt.

CAPUT VI.

De Jure Plebis circa S. Biblia.

THESIS I.

„Habet populus jus non contemnen-
 „dum, ut Scripturis Divinis tanquam
 „Dei dono inenarrabili gaudeat, ut-
 „turque ad salutem suam æternam,
 „quæ ibi offertur omni creaturæ, quæ
 „sub cælo est (c).

THESIS II.

„A Scripturarum disciplina & Le-
 „ctione nemo sua conditione excludi-
 „tur, non magis certe, quam a salute
 „in Christo Jesu (d).

THESIS III.

„Populus fidelis tenetur venire ad
 „earum Lectionem & explicationem
 „in

(c) Cap. 1. Theff. v, 1. 4. 5. 6. 9. & cap. 2.
 & 3. Apoc. 22. v. 10. Iren. adv. hæres. l. 5.
 c. 20. Theodoret. in 1. Theff. v. 5. Rupert.
 Abb. l. 4. de Spiritu S. tom. 1. pag. 641.

(d) Marc. 16. v. 15. 16. Luc. 24. v. 44. 48.
 Joan. 1, v. 9. Act. 10. v. 34. Coloss. 3. v. 11.
 16. 18. 22. Tit. 2. v. 10. 12. & epist. ad Theff.

„Parochiis ordinatam, easdemque o-
 „porteret domi prælibare, revolvere, Sæc. XVIII.
 „ruminare (a). A. C. 1726.

THESES IV.

„Patres familias, similesque Supe-
 „riores tenentur suos domi (quoad fieri
 „potest) ex S. Scripturis docere & in-
 „struere, eas prælegendo, explicando,
 „curando, ut legant, ediscant, au-
 „diant, diligenter ac religiose (b).

T 5

THE-

(a) Luc. 2. v. 46. c. 4. v. 16. Joan. 8. v. 47.
 c. 10. v. 3. Act. 2. v. 42. c. 8. v. 31. cap. 14.
 v. 22. e. 20. v. 7. & 28. Rom. 10. v. 14. 17.
 1. Cor. 11. v. 20. & 22. Hebr. 10. v. 25. 1. Petr.
 2. 5. Apolog. S. Justin. S. Aug. in Prolog. de
 doct. Christ. n. 5. Can. 25. dist. 1. de consecr.
 5. C. 24. S. Cyril. Jeros. Catech. 13. num. 3.
 S. Chryf. hom. 10. & 31. in Joan. S. August.
 serm. 56. & 57. de Temp. item 38. de San-
 ctis. S. Cæs. Arel. serm. 141. in App. Tom. V.
 Oper. S. Aug.

(b) Deutr. c. 6. v. 7. & seqq. Tob. 1. v.
 8. 10. & c. 6. v. 6. cap. 13. & 14. v. 5. 11.
 Pf. 77. v. 38. Pf. 101. Tertul. l. 2. ad uxor.
 c. 6. & ult. Auctor Const. Apost. lib. 4. c. 11.
 Basil. in Reg. disp. q. 15. S. Chryf. in Joan.
 Hom. 2. in epist. ad Cor. hom. 39. in epist. ad
 Ephes. Hom. 21. in 1. Thess. Hom. 7. serm. 3.
 de Lazar. S. Hier. epist. 57. ad Lætam. 98.
 ad Gaud.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

THESIS V.

„Ad legis Divinæ assiduam medi-
„tationem laici & quidem omnes, val-
„de arcte obligantur jure Divino & na-
„turali (c).

THESIS VI.

„Ad privatam S. Scripturarum le-
„ctionem, salva submissione erga di-
„rectionem & interpretationem Eccle-
„siæ, jus per se habent omnes (d).

THESIS VII.

„S. Literæ saluberrime ediscuntur
„memoriter etiam a teneris (e).

THE

(c) Euf. Hist. l. 2. cap. 16. & 17. S. Basil. ad Eleut. Ep. 285. S. Ambr. in Ps. 36. & 113. S. Chryf. in Joan. Hom. 31. in ep. ad Coloss. Hom. 9. serm. de Pseudoproph. S. Aug. in Ps. 103. serm. 1. n. 4. S. Greg. in Job. l. 2. ser. S. Leo serm. 91. de Quadr. c. 4. Adrianus VI. apud Espencæum comm. pag. 255.

(d) Ps. 93. v. 12. Apoc. 1. v. 3. Bossuet. S. Iren. l. 5. c. 20. S. Greg. Naz. de moder. disput. S. Basil. Reg. abbr. q. 9. S. Chrysoft. Hom. 37. in Genes. Hieron. in Ps. 127. S. Nil. l. 2. ep. 27. S. Aug. ep. in Joan. tract. 3.

(e) Deutr. 31. v. 19. 21. 30. c. 32. v. 1. 43. Ps. 33. v. 9. Ps. 118. v. 11. Prov. 7. Luc. 11. v. 28.

THESIS VIII.

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

„Tanto ardentius deberent laici
„eas privatim legere vel audire, pru-
„denter tamen & pie, quo negligenti-
„us publice prælegerentur aut an-
„nuntiarentur.

THESIS IX.

„Præsertim autem ad eas confu-
„gere oporteret, caute scilicet & sim-
„pliciter in die nubis & caliginis, in pe-
„riculis erroris aut seductionis.

THESIS X.

„Tenentur libros S. religiose vene-
„rari & servare, etiam interdum cum
„periculo vitæ.

THESIS XI.

„Tantum abest, ut Laici a studio
„S. Literarum sincero illo & conve-
„niente excusandi sint prætextu igno-
„rantix, vitiorum, paupertatis, ne-
„gotiorum, obscuritatis earum, aut
„abusus nimis communis, ut econ-
„tra-

v. 28. Ezech. 3. S. Clem. Pap. ep. 1. ad Cor
S. Pachom. Regul. n. 140. S. Aug. tract. 2.
in Joan. & de Doctr. Christ. l. 2. c. 9. S. Chryf.
hom. 2. in Matth. S. Hier. ep. 47. ad Furiam
& 27. in Epitaph. Paulæ.

Sæc. XVIII „trario ex his titulis magis tenean-
A. C. 1726. „tur (a).

COROLLARIA.

- I. Ignoratio Scripturarum, ignoratio Christi est (*S. Hieron. Proem. in Isaiam apud Gratian Dist. 38. C. 9.*)
- II. Cum juxta testimonium veritatis, „ocasio sit errorum ignorantia Scri- „pturarum, cunctis expedit illas le- „gere vel audire, (*Verba sunt Gre- gorii IX. in Tom. Conc. Epist. 2. ad Germ. Archiep.*)
- III. Magna adversus peccatum munitio „est Scripturarum lectio: magnum „præcipitium, profundum barath- „rum Scripturarum ignoratio; ma- „gna Salutis perditio nihil scire ex „Divinis legibus: ea res & hæreses „peperit, & vitam corruptam in- „vexit; hoc sursum deorsum miscuit „omnia. (*Ita S. Joan. Chryostom. Hom.*)

(a) Eccli 51. v. 31. 33. S. Chryf. Hom. 10. in Joan, & 2. in Matth. & 31. in Joan. I. Machab. 3. v. 48. Matth. 4. v. 6. 7. & cap. 22 v. 23. hos prætextus confutant S. Chryf. Hom. 3. de Lazar. S. Cæsar. Arel. serm. 303. in Append. S. Aug. & alii, quos vide apud P. Cherubinum a S. Joseph, *Bibl. Critic. Tom. I. pag. 142, 144, & seqq.*

Hom. 3. die Lazar. Idem sensit S. The- Sæc. XVIII.
 „resia apud de Lapide proemio in A. C. 1726.
 Evang. J. C.

- IV. „Cum dicit Apostolus, scripta
 „sunt propter nos, proculdubio de-
 „monstrat, quanta nobis cura legen-
 „da & intelligenda & in quanta au-
 „ctoritate habenda sint. . . . Et
 „utique impium est ut non legamus
 „nos quod scriptum est propter nos.
 (Excerpta hæc sunt ex S. August. con-
 tra Faust. Lib. VI. cap. 2. & 9.)
- V. „Ipsa Sacra eloquia ad æternam
 „damnationem sunt iis, qui illa
 „vel scire nolunt, vel certe scien-
 „do contemnunt. (Ita S. Grego-
 rias M. Lib. V. Moral. cap. 8. II. Thess. I.
 v. 8).
- VI. In Scripturis S. quærenda sunt
 veritas, charitas & vita æterna, non
 inanis eloquentia. (Eccli XXXII:
 18. 19. Vide auctorem de imitatione
 Christi Lib. I. cap. 5.)
- VII. Legenda est Sacra Scriptura non
 ut sciamus aut sciamur, sed ut nos-
 metipsum imprimis, & forte alios
 ædificemus. (Vide ibidem),
- VIII. Eo utilius legetur, quo humi-
 lius, simplicius, & fidelius in Christo.
 (Vide ibidem). Cæterum præpara-
 tiones & affectus animi, quos acqui-
 rit a discipulo suo verbum Dei mi-
 rifice

Sæc. XVIII.
A. C. 1726.

- rifice exprimuntur in quadam præ-
catione (*S. August. Confess. Lib. XI.*
cap. 2. NB. Nihil tamen æque va-
leat ad excitandum & disponendum
cor nostrum, ut decet, erga dei-
ficas scripturas quam *Pf. CXVIII.*)
- IX. In rebus fidei & morum nemini
licet interpretari Scripturam S. con-
tra unanimum Patrum consensum.
(*Vide 2. Petr. I. 20. S. August. in*
Joan. tract. 18. Concil. Trid. Sess. 4.)
- X. In istiusmodi autem controversiis
acquiescendum est declarationi S. M.
Ecclesiæ, quippe cujus est judicare
de vero sensu, & interpretatione
Scripturarum Sacrarum. (*Vide Cont.*
Trid. ibid. confer. Luc XXIV. 45.
1. Cor. XII. 28. Ephes. IV. 11, 14.)
- XI. Dicere Biblia ab Ecclesia Catho-
lica esse prohibita, est calumnia,
seu blasphemia potius, inter om-
nes, quæ Christi sponsæ impingi pos-
sent, atrocissima. (*Vide contro-*
versitas passim V. G. Veronii Re-
gulam fidei cap. 2. §. 6. apud Walen-
burghicos.)
- XII. Sub obtentu ementitæ illius pro-
hibitionis exemplaria Bibliorum,
aut Novi Testamenti in ignem pro-
jicere (sicut a quibusdam factita-
tum memoratur.) Sacrilegium fo-
ret, quod vindictam cælestem in
publi-

publicum arcessat, nisi auctoritate Sæc. XVIII.
 publica expiatur. (Isai V. 24. 25. A. C. 1726.
 Jerem. XXXVI. 23. 31. jejunium
 diei septimæ Mensis non ob hoc
 scelus, apud judæos indictum, &
 etiamnum servare asseritur. (*Vide*
Bibl. Vitre annot. in hunc locum.)

Has theses quidam Lovanienses Theo-
 logi, qui earum Authores extiterant,
 Zægero Bernardo Van- Espen tum ce-
 leberrimo Universitatis hujus Profes-
 sori consignabant, ejus judicio, atque
 examini relinquentes, quis earum usus
 foret. Hic vero hoc opus *sedulo pon-*
deratum tanquam *publici quoad S. Literas*
juris compendium esse pronuntiavit, illud-
 que non sine magno encomio die sexta
 Novembris hoc anno approbatum, prælo
 dignissimum esse censuit: Enimvero
 illa, quam animo imbiberat, hujus o-
 peris existimatio non patiebatur, ut
 in sola hac approbatione hæreret, quo-
 circa aliam mox edidit epistolam, in
 qua has theses ipse adoptavit, easque
 sibi proprias fecit, suisque Operibus
 inferi voluit. Nec id mirum; notum
 enim est, quod hic Doctor opinionem
 de licita S. Literarum promiscua le-
 ctione tam pertinaciter propugnarit, ut
 Pontificiam prohibitionem hac de re
 factam eludere, omni ope & opera co-
 natus fuerit, eoque sine jam die 28.
 Julii

Sæc. XVIII. Julii 1717. Lovanii Consultationem e-
 A. C. 1726. diderit, in qua probare molitus est,
 quod Regula IV. Indicis Romani in Bel-
 gio recepta nunquam fuerit. Id evin-
 cere putabat ex eo, quia, cum post
 hunc Indicem a Pio IV. Anno 1564. e-
 ditum quidam libri, etsi prohibiti, uti-
 liter & cum fructu ibidem perlegi posse
 viderentur, Albæ Dux Antverpiæ Cen-
 sorum Collegium Præsidente Aria Mon-
 tano constituit, ut Hi maturo consilio
 ea, quæ Præsules & Academiæ contra
 Romanum Indicem movissent, discute-
 rent, & expurgatum Indicem ederent.
 Hi ergo Censuram seu libellum sub hoc
 titulo: *Index expurgatorius*, jussu Albani
 Ducis die ultima Julii Anno 1571. e-
 vulgarunt, addito speciali Regis edicto,
 vi cujus prohibitum, *ne quis hunc Indi-
 cem aliqua parte augeat, vel minuat, neve
 ex impressis manuscriptum exprimat, citra
 Gubernatoris & Consilii auctoritatem.* Cum
 autem hi Censores ex Romani Indicis
 Regulis nonnisi quatuor, scilicet se-
 cundam, quintam, septimam & octa-
 vam adoptarent, ceteras vero ac præ-
 cipue quartam de lectione S. Scripturæ
 in lingua vulgari expungerent, exinde
 inferebat Van - Espenius, expunctas
 has Regulas in Belgio nunquam fuisse
 receptas, proin S. Codicis lectionem
 ibidem promiscue omnibus esse non
 modo

modo permissam, sed vel maxime com- Sæc. XVIII.
mendandam: A. C. 1726.

Huic opinioni jam dudum sese acriter opposuere ceteri Lovanienses Doctores; nec id sine valida ratione; præterquam enim, quod in Synodo Provinciali Cameracensi Anno 1586. statutum fuisset, *non esse permittendos cuivis de populo libros S. Scripturæ in lingua vernacula, contra Regulam IV. Indicis, nisi de licentia Episcoporum aut Deputatorum ab iis;* præcipue novum robur eorum sententiæ accedere videbatur, ex Constitutione Clementis XI. qua inter damnatas Quesneli propositiones proscribuntur illæ, quæ Laicis promiscuam S. Codicis lectionem inculcabant. Inde ergo aucta erat inter Theologos controversia, cujus Historiam non meis, sed illius, qui Espencæi vitam Coloniz 1777. edidit, huc adduco, qui ita pag. 104. scribit:

„His addere aggredimur ejus contestationis historiam, contestationis, inquam, quam Doctor noster *tristem* & *perniciosam* appellat, super Sacræ Scripturæ lectione, vulgari lingua, quæque tum quoque Lovanii Theologos in contrarias partes trahebat, cum ipse Anno 1726. Theses, quæ nos in præsentia detinent, approbat. Controversia hæc in Belgio quidem proprie

Hist. Eccles. Tom. LXXII. II An-

Prop. 79.
80. 81. 82.
& seqq.

Sec. XVII. „Anno 1690. cum Episcopatu Præfulis
 A. C. 1726. „de Præcipiano ortum habuerat. Ad
 „illud usque tempus Lovanienses Theo-
 „logi, & Belgici Cleri Corpus unanimi
 „sententia utilitatem lectionis Sacræ
 „Scripturæ in vernaculam linguam
 „translatæ docuerant, fideles, a quibus
 „consulebantur, ad ejus usum hortati
 „fuerant, iisdemque ipsi per elaboratas
 „versiones ad id adjumenta suppedita-
 „verant, Ad hanc lectionem, ut sum-
 „mum, nihil aliud quam Parochi aut
 „Confessarii venia requirebatur, ibi-
 „dem Novi Testamenti Montium cele-
 „bris versio jam omnium manibus te-
 „rebatur. Ejus lectionem commen-
 „daverat Steyaertius, quippe quam
 „sine alio Commentario ad ipsam Epi-
 „stolarum S. Pauli intellectionem satis
 „esse judicaret. Mechliniense Par-
 „lamentum suppressit vetuitque execu-
 „tionem Decreti Romanæ Inquisitionis
 „die 20. Aprili Anno 1668. quod eam
 „prohibebat. Jesuitæ solum & eorum
 „affectæ, qui nondum proprie Lovaniensis
 „Universitatis Corpus subierant,
 „sancto huic usui apertum bellum in-
 „dixerant. Steyaertius ipse, cum eum
 „impugnare cæpit, suam saltem ob-
 „servantiam erga antiquitatis super hoc
 „articulo doctrinam & disciplinam pro-
 „fiteri coactus fuit, suis in *Aphorismis*
 „do-

„docens, olim Dei verbum a quovis Sæc. XVIII,
 „indiscriminatim e populo lectum fuisse, A. C. 1726.
 „ac tantum abfuisse, ut ejusmodi lectio vetita
 „cuiquam esset, ut ad eam potius Episcopi
 „neminem non vehementer, idque concitatis
 „sermonibus hortarentur, ut primo ipsa fronte
 „non utilem modo, sed omnino necessariam
 „proponere viderentur. Eum tamen non
 „impedit Confessio hæc, quin Mense
 „Novembri Anno 1690. aliquot solum
 „post mensibus, quam Præsul de Præ-
 „cipiano possessionem inierat, unacum
 „Patre Harney (qui, ut ille, volebat
 „Jesuitis obsequi, qui sub novo Præ-
 „sule, prope dixerim omnipotentes e-
 „vaserant) se suorum Confratrum de-
 „nuntiatorem, super quæstione de Sa-
 „cræ Scripturæ lectione, vulgari lin-
 „gua, statueret: Articuli 18. & 19.
 „ex 42. denuntiatis exprimebant Lo-
 „vaniensis scholæ vetera sensa super
 „hoc magni ponderis argumento, tam-
 „etsi non sine omnibus circumscriptio-
 „nibus, quas postulare poterat tempo-
 „rum ratio. Denuntiationem hanc secu-
 „tum est novi Archiepiscopi decretum
 „Januarii die 9. Anno 1691. datum,
 „quod universim prohibebat, ne quis
 „Sacras Literas vulgari sermone ex-
 „positas legeret, absque eorum expressa
 „venia, quibus, aiebat, in id facul-
 „tas concessa fuerat. Mandatum hoc

U 2.

„fir-

Sæc. XVIII. „firmavit celebris Epistola Pastoralis
 A. C. 1726. „die 12. Octobris Anni sequentis 1692.
 „In ea Præsul lectionem hanc exhibe-
 „bat veluti tum quoque *periculosam*, cum
 „Auctores *approbati & Catholici* versio-
 „nes ediderant. „ Hæc epocha Con-
 troversix fuit, cui tandem finem im-
 poni Van - Espenius tam vehementer
 optabat.

*Epist. Van-
 Espen ad
 Langle
 Bolon. Ep.
 16. Martii
 1722.*

Ex his igitur luculenter patet, Lo-
 vanienses Theologos theses suas eo fine
 composuisse, ut propositiones a Cle-
 mente XI. proscriptas defenderent, in
 hoc Espencæi exemplum secuti, qui
 ipsam hanc Pontificis Constitutionem
 eo etiam ex capite, aut potius ex falso
 hoc obtentu recipere renuebat, perin-
 de ac si illa *S. Liturgiæ ritibus adversari*
videretur, cum ab Apostolorum temporibus
ad hæc usque tempora in Ecclesia religiose
servatus jisset mos, ut nunquam Divina
Mysteria celebrarentur, quin prius aliquid
e S. Literis populo prælegeretur. Nihilo-
 minus hi Theologi obtinere haud pote-
 rant, ut suas theses publica auctoritate
 probatas vulgare possent, etsi in causæ
 suæ subsidium adduxissent ea verba,
 quæ Benedictus XIV. in nova sua In-
 dicis Romani editione Pag. VI. ad Re-
 gulam IV. addi jussit, scilicet: *Quod si*
hujusmodi Bibliorum versiones vulgari lin-
qua fuerint ab Apostolica Sede approbata,
 aut

aut editæ cum annotationibus desumptis ex Sæc. XVIII.
 sanctis Ecclesie Patribus, vel ex doctis, A. C. 1726.
 Catholicisque Viris, conceduntur. Decr.
 S. Congr. Ind. 13. Junii 1757.

§. LIV.

*Gravis infirmitas Cardinalis
 Noaillii.*

Mensem Decembrem Noaillius Cardinalis sibi vix non exitialem habebat; Septuagesimum quippe ætatis annum ingressus, fractas & adeo imminutas vires senserat, ut ipsa languentis corporis moles eidem permolesta esset, pedesque nimia debilitate subsidentes officium denegarent: Accessit etiam tanta memoriæ debilitas, ut eorum quoque, quæ plurimum cordi erant, penitus oblivisceretur, & vix binas vel ternas lineolas ex literis, quæ ad ipsum circa Diæcesis suæ negotia datæ fuerant, perlegere posset, quin gravissimus eum lethargus obrueret. Expergefactus ab amicis, ægre oculos aperuit, moxque taciturno decubitu membra marcentia ad lectum demisit, sermonis, ut in magna defatigatione fieri amat, fastidio: Insuper fugere vigor & acies oculorum videbatur. Paucis, Noaillius in mortis necessitate erat constitutus. Hæc ipsa periculi gravitas Me-